

Kunst is voorwaarde voor een open samenleving:

Verwaarlozing van onze kunsten is een teken van verwaarlozing van onze democratie

In de NRC van 12 november jongstleden trof ik een bewerking aan van een toespraak van de Belgische Europarlementariër en oud premier van België **Guy Verhofstadt**. Op 10 november jl. zette hij tot mijn verrassing een kunstvisie neer, die ver af staat van het denken van de doorsnee Nederlandse politicus met betrekking tot kunst en cultuur. Zijn visie raakt de **basis van onze westerse waarden**.

Verhofstadt stelt, dat kunst een voorwaarde is voor een open samenleving. Een open samenleving is een voorwaarde voor het functioneren van onze **democratie**. Aan dit democratisch principe kleven onze belangrijkste waarden als: **inclusiviteit, transparantie, gelijkheid**. Waarden, die alle politici en hun partijen wel voorop stellen en uitdragen.

Dat kunst ter ondersteuning en ijking van deze waarden een essentieel middel is, lijken politici weer niet te zien. Ik moet deze visie in de Nederlandse politiek nog tegen komen. Verhofstadt geeft een onthullend beeld van een overduidelijke relatie tussen het inleveren van vrijheid in kunst en inleveren van vrijheid in het algemeen. Hoe een overheid met kunst omgaat is de kanarie in de kolenmijn, als het om vrijheid en democratie gaat.

In het licht van 2 discussies uit het verleden, zowel over de arbeidsomstandigheden in Qatar, als bij de klimaatop in Egypte zou blijken, dat 20% slechts van de wereldbevolking in een vrije samenleving woont als de onze. Dat zou ooit 50% geweest zijn. Een ernstige achteruitgang dus. Die 20% betreft voornamelijk Amerika en Europa. Het aantal autocratische regimes zou dus toenemen. Regimes, die het vrije westen economisch meer in hun greep lijken te krijgen. Zij doen er alles aan om aan de macht te blijven met het indoctrineren van de bevolking met strak georganiseerde propaganda, acties tegen NGO's, journalisten en schrijvers, het vervolgen en controleren van afwijkende denkers, waarbij kunst en kunstenaars slechts als medium voor die propaganda kunnen werken. We weten hoe **Salman Rushdie** alsnog slachtoffer is geworden van een godsdienst fanaticus. De Chinese kunstenaar **Ai Weiwei** is al jaren op de vlucht voor een communistisch Chinees autocratisch regime, dat een steeds belangrijkere macht aan het worden is in onze wereld economie. In het westen zien we al jaren een opmerkelijke ontwikkeling, dat kunstenaars zichzelf beperkingen opleggen, met het argument, niet te willen kwetsen, maar in feite bezig zijn hun eigen vrijheid te smoren. Dit zeker ook uit angst voor ongewenste reacties, bedreigingen ed. Afwijkend denken en uiten wordt ook in het westen steeds minder op prijs gesteld, van welke kant je het ook beziet. Dat de notie van het belang van kunst voor ons democratisch functioneren bij Nederlandse politici niet of nauwelijks aanwezig is, bleek uit het gedrag van o.a. Halbe Zijlstra met zijn bezuinigingen en de afwezigheid van noemenswaardige kritiek hierop. Welke politieke partij maakt zich druk om kunst en laat dat in hun programma's zien. Veel te bang als ze zijn, om als verspiller van belastinggeld bekritiseerd te worden. De weinige culturele bagage, die zij blijkbaar meedragen helpt niet ter verheffing van het volk, eerder aan achteruitgang, die op culturele terreinen duidelijk zichtbaar is.

We snakken naar politici met eruditie, moed en een rechte rug, om je aan te kunnen optrekken.

Waar in de jaren '70 van de vorige eeuw voor vrijheden werd gevochten, worden nu die aldus verkregen vrijheden steeds meer op hun houdbaarheid getest. De abortus vrijheid moet opnieuw bevochten worden in bepaalde kringen. De democratiserings- en milieu bewegingen uit de jaren '70, waren voornamelijk cultureel actieve groepen, ondersteund veelal door kunstenaars, die in hun werk van de ideeën getuigden. Ook nu zetten onafhankelijke, culturele groepen problemen van nu op de kaart.

Een belangrijke functie van geloven was altijd wel, dat zij een soort wegwijzers waren voor geestelijk leven. Met het leeg lopen van kerken is het een belangrijke functie van kunst. Een kunstenares als **Marina Abramovic** drijft in haar werk het omgaan met angst, verdriet en pijn, op de spits. Emoties, die iedereen kent, maar liefst niet over praat. Kunst, zoals je gevoel je ingeeft, als vorm van geestelijk leven en als mogelijkheid om je gedachten te schuren. Dat is, naast het er van genieten, misschien wel de belangrijkste waarde van kunst. Kunst en cultuur gaan per definitie over vrijheid van denken, over waarden, levensbeschouwing, maatschappelijke discussies, visies, ervaringen en vooral de vrijheid om te uiten. Dit via daarvoor bestemde kanalen als theaters, musea, media en mogelijkheden en anderen deelgenoot te maken. Daar is een **kunstmuseum** belangrijk voor. Dat mag best een soort tempel zijn, die de bevolking trots maakt op hun stad.

Het oude Egypte kende de agora, de verzamelplaats van de belangrijkste functies in de stad, voor iedereen duidelijk zichtbaar en bereikbaar, tegelijk de ziel, het geestelijk centrum van de stad, dat uitstraalt naar de overige delen, zoals in elke stad het stadhuis en de kerk dat doen. Decentralisatie in een stad, zoals in Almere, is prima, maar centralisatie draagt ook bij aan verbondenheid. We moeten elkaar door decentralisatie niet kwijt raken. Die centrale verbondenheid in de stad heeft Almere zeker ook nodig. Kijk op zaterdag maar eens naar het autoverkeer, dat zich in het centrum verdringt.

Kunstuitingen, die schuren, worden door autocratische regimes gevreesd. "De pen is sterker dan het zwaard", zegt het schrijfkanon aan de Hogering in Almere. Voor een gezonde ontwikkeling van personen en maatschappij is ruimte voor kunst een voorwaarde.

Museum Almere discussie

Dat Almere een kunstmuseum behoeft, is in het verleden nooit een vraag geweest. Dat die behoefte nu onderwerp moet worden voor een draagvlak onderzoek duidt op lafheid en onkunde van politici, die de argumenten kwijt zijn geraakt. Musea ontstaan zo niet. Waar houd je enquêtes? Zoeken politici naar argumenten om te kunnen zeggen, dat democratisch is komen vast te staan, dat de bevolking van Almere geen behoefte heeft aan een duur museum?

Musea ontstaan door visionairs, die hun nek durven uit te steken en ervoor durven te gaan. Het is Interessant om het gewauwel van de 'Museum Almere-discussie' te beschouwen in het licht van de visie van Verhofstadt. In Almere, een stad, die als een soort Dubai in Nederland uitblinkt in snelle bouw van prachtige wijken. Maar het kan de vergelijking op het gebied van visie over kunst en cultuur met Dubai niet doorstaan. In Dubai denken de sjeiks wel degelijk aan profilering met musea en kunstverzamelingen, zoals alle slimme, opkomende economieën. Bij het bouwen van huizen denkt Almere internationaal, maar bij kunst en cultuur provinciaal. Een cultureel interessante stad is ook goed voor de huizenmarkt. **Daarbij is visie belangrijker dan geld. Goede kunst hoeft niet duur te zijn en dure kunst hoeft niet goed te zijn.**

DDAMA: een super interessant museum ‘voor een prikkie’.

Nadat in 2013 het Museum de Paviljoens in Almere werd gesloten en de gebouwen verpatst, moet de bevolking van Almere het doen zonder een verbindend kunstmuseum. **Op initiatief van eigen bewoners startte in 2016 het Dutch Digital Art Museum Almere (DDAMA)** en vulde deze omissie tot op heden in. Bezoekers van Almere, die overal vandaan komen, bezoeken dit museum, na het op internet gevonden te hebben. “Welke stad heeft nou geen museum”, is hun reactie. DDAMA draait al 6 jaar met eigen geld en vrijwilligers. Niet ideaal, maar waarom dit initiatief niet gesteund met een beetje geld?

Museum Almere is de dupe van Floriade

Het hele museum gebeuren in Almere wordt nu geslactofferd door de te voorziene financiële tekorten van de Floriade. Niet nog een financieel debacle voor een prestigieus project. . Alsof een kunstmuseum een overbodige luxe is. In een kapot geschoten land als Ukraine wil men een museum. Voor het moreel. Voor het uitstralen van trots op hun volk. Het wordt tijd dat de bewoners van Almere ook op een verjaardagsfeestje trots kunnen zijn op hun stad. Een kunstmuseum helpt daarbij. Het ‘er niet dood gevonden willen worden’ zit hem juist in het gebrek aan uitstraling van kunst, cultuur en sfeer. Waar zijn hier de galleries?

“Als mensen hun energierekening niet kunnen betalen, moet je niet aan een museum denken..”, klinkt sociaal, maar het is een oneigenlijke vergelijking. Het budget voor het museum had allang geormerkt moeten zijn en veilig gesteld. Ik vroeg bij de oprichting van de businessclub voor der Floriade al aan de toenmalige VVD voorzitter, wat er met de museumplannen zou gebeuren bij een financieel verlies na de Floriade. Korzelig was het antwoord, dat dat niet aan de orde was. Nu is het de realiteit.

Maar of er nu geld is of niet. Er zijn ook politieke partijen, die je helemaal niet aan het hoofd moet zeuren over een museum. Al is het voor en ‘prikkie’. **Museumhaat.. Het bestaat.** DDAMA heeft laten zien, dat met relatief weinig geld, een interessant museum mogelijk is. DDAMA berichtte de Gemeenteraad over ‘een museum voor een ‘prikkie’. Nog geen reactie. Sommige gezagsdragers denken er goed aan te doen de burgers niet te vermoeien met een museum. Een jammerlijke onderschatting van Almeers potentieel.

Er groeit in Almere een nieuwe generatie Almeerse jongeren op, die nauwelijks weten wat een museum is of kan zijn. Dan zal het idee museum Almere nog verder afdrijven. En daarmee een noodzakelijk stuk geestelijk leven in vrijheid. **Als bewindslieden een negatief voorbeeld geven over kunst en cultuur voor hun stad, wat verwachten zij dan van de bevolking?**

Christine van Stralen

Directeur/Curator Dutch Digital Art Museum Almere (DDAMA): 06-10.305.605, info@ddama.eu

D D A M A	Dutch
D D A M A	Digital
D D A M A	Art
D D A M A	Museum
D D A M A	Almere